

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

До протоколу № 125
від 26 липня 2023 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про стан забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році

На засіданні Комітету 12 липня 2023 року у порядку здійснення контрольних функцій було розглянуто питання про стан забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. За результатами обговорення нагальних проблем було вирішено, зокрема, Міністерству освіти і науки України (далі – МОН) до 18 липня 2023 року підготувати та надати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій відповіді на зазначені у Рішенні Комітету питання, а також надати відповідні матеріали, які містять інформацію аналітичного та статистичного характеру.

Крім того, було вирішено повторно 26 липня поточного року у порядку контролю розглянути на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій питання щодо стану забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році.

До 18 липня 2023 року МОН надало неповні за обсягом затребувані матеріали та неналежно оформлені, а саме: не вказані назви таблиць, матеріалів, що утруднювало їх ідентифікацію з відповідним запитом та опрацювання для здійснення аналітичної роботи.

Остаточна інформація від МОН надійшла 24 липня 2023 року, в якій повідомляється про таке.

За даними, представленими МОН, до нього надійшов запит від Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (далі – ІМЗО) з розрахунком до Бюджетної пропозиції на 2023 рік загальною вартістю 3 260 480,5 тис. грн. МОН у свою чергу у бюджетному запиті до Кабінету Міністрів України і Міністерства фінансів України надало збільшену суму на 266 160,9 тис. грн, а саме, 3 526 641,4 тис. грн, оскільки передбачало видання підручників для 9-го класу, яких не було у розрахунку ІМЗО.

Проте, Державним бюджетом на 2023 рік за бюджетною програмою 2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти» на видання та доставку підручників було передбачено **754 938,4 тис. грн** (що призвело до виникнення додаткової потреби у 2023 році в обсязі 2 771703,0 тис. грн), з них:

- видання підручників і посібників (у тому числі з мов національних меншин та з аудіосупроводом) для учнів та педагогічних працівників для 6 класу з навчанням українською мовою та мовами національних меншин закладів загальної середньої освіти **669 862,2 тис. грн;**

- видання підручників і посібників шрифтом Брайля для осіб з особливими освітніми потребами закладів загальної середньої освіти **47 776,3 тис. грн;**

- видатки на доставку навчальної літератури **35 881,9 тис. грн;**

- видатки на зберігання резервного фонду **1 418,0 тис. грн.**

Станом на 12 липня 2023 року ІМЗО:

- проведено тендерні процедури та укладено **87 угод** на видання підручників (у тому числі з мов національних меншин та з аудіосупроводом) для учнів та педагогічних працівників для 6 класу з навчанням українською мовою та мовами національних меншин закладів загальної середньої освіти на суму **590 958,2 тис. грн;**

- здійснено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 131 від 19.02.2020 року «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації загальнодержавних заходів у сфері освіти» (далі – Порядок використання коштів) авансування до 70% на суму (24.05–25.05 надано платіжні доручення до Державної казначейської служби України; сплачено 25.05–26.06) **398 188,5 тис. грн.**

По завершенню доставки підручників до структурних підрозділів освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій буде здійснено остаточний розрахунок в сумі **192 769,7 тис. грн.**

29 назв підручників для закладів освіти, де є класи (групи) з мовами національних меншин знаходяться на стадії перекладу і по завершенні перекладу будуть укладені угоди на суму **14 803 тис. грн.**

З передбачених Державним бюджетом України коштів на видання підручників шрифтом Брайля для осіб з особливими освітніми потребами закладів загальної середньої освіти на загальну суму **47 776,3 тис. грн**, видрукувано 1 назву на суму **1 011,2 тис. грн.** Для решти підручників (**20 назв**) здійснюється адаптація рельєфно-крапковим шрифтом, після чого будуть укладені договори на їх видання.

6 липня 2023 року ІМЗО подано пропозиції до МОН, щодо внесення змін до паспорта бюджетної програми, в частині зменшення видатків на видання підручників для 6 класу та збільшення видатків на видання підручників («Історія України») для учнів 5 класу та підручників з кримськотатарської

мови та літератури (5 та 10 класи) навчання на загальну суму **64 101,6 тис. грн.**

Аналізуючи представлену інформацію щодо недостатніх обсягів друку підручників у порівнянні з потребами, Комітет звертає увагу на необхідність активізації роботи МОН в напрямку створення електронних підручників як інструменту, який може заповнити прогалини у забезпеченні підручниками в паперовому вигляді, а також підвищити якість освіти і сприяти подоланню освітніх втрат.

Причину затримки коштів на казначейських рахунках, які блокували можливість використання коштів, передбачених у Державному бюджеті на 2023 рік на видання підручників, МОН пояснює таким чином.

ІМЗО відповідно до укладених угод направив 24-25 травня 2023 р. до Державної казначейської служби України платіжні доручення на авансування видання підручників виконавцям державного замовлення. Проте, Державною казначейською службою України платежі не були вчасно проведені (затримка склала 23 дні), що призвело до затримки придбання видавництвами витратних матеріалів та оплати поліграфічних послуг. Фактично виконання державного замовлення було відтерміновано на місяць. МОН надає також копії документів, які підтверджують вищезазначене.

Щодо ініціювання змін до Постанови Кабінету Міністрів України № 131 від 19.02.2020 р. «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації загальнодержавних заходів у сфері освіти» зазначається таке.

ІМЗО надавав пропозиції до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 41 та від 19 лютого 2020 р. № 131» листами від 23.12.2022 № 21/08-332, від 10.02.2023 № 21/08-183, від 17.07.2023 № 21/08-1177, які надсилав до МОН. У свою чергу МОН не надало інформації про ініціювання перед Міністерством фінансів України внесення змін до зазначеної постанови, які пропонувалися ІМЗО.

Також не надано на повторне прохання Комітету покрокову процедуру із врахуванням вимог нормативно-правових актів із зазначенням чітких термінів виконання стосовно підготовки, видання, а також формування резервного фонду та доставки підручників і посібників відповідно до порядку конкурсного відбору та порядку забезпечення підручниками та посібниками шкіл. Проте надано графік підготовки до видання підручників для 6 класу закладів загальної середньої освіти у 2023 році, який очевидно можна вважати традиційним алгоритмом для усіх назв підручників, що виглядає так:

1. Лист МОН від **23.05.2022** № 1/5417-22 потенційним авторам/упорядникам «Про перелік назв підручників та посібників, в яких у 2023 році є потреба».

2. Наказ МОН від **30.09.2022** № 870 «Про проведення конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної

середньої освіти та педагогічних працівників у 2022-2023 роках (5 та 6 класи)»).

3. Наказ МОН від **23.12.2022** № 1167 «Про внесення змін до пункту 4 наказу МОН від 30.09.2022 № 870» (підстава лист Громадської спілки «Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів» від 09 грудня 2022 року № 77/12).

4. Подання комплектів конкурсних матеріалів на конкурсний відбір **з 9 до 10 березня 2023 року**.

5. Наказ МОН від **04.05.2023** № 526 «Про затвердження переліку підручників для 5 та 6 класів закладів загальної середньої освіти, що можуть видаватися за кошти державного бюджету».

6. Наказ МОН від **17.05.2023** № 579 «Про видання підручників для 6 класу закладів загальної середньої освіти, які видаватимуться за кошти державного бюджету у 2023 році».

7. Укладання угод з видавництвами на видання підручників **з 19.05.2023 по 23.05.2023** - строк виготовлення накладів підручників для 6 класу з навчанням українською мовою **14 липня 2023**.

8. **24-25 травня 2023 р.** ІМЗО відповідно до укладених угод направив до Державної казначейської служби України платіжні доручення на авансування видання підручників.

9. Державною казначейською службою України платежі не були вчасно проведені (затримка склала 23 дні).

10. Укладання угод з видавництвами на доставку підручників до областей з **29.06.2023 по 10.07.2023**

11. Комісія з приймання накладів ІМЗО станом на 21 липня 2023 року прийняв та направив в доставку до областей 56 найменувань підручників загальним накладом 2 489 579 примірників, що становить 52,19% загального накладу 4 769 768 примірників.

У представленому графіку-алгоритму поза увагою залишилися фінансові питання – в частині залежності процесів від затвердження паспорту бюджетної програми, строків узгодження з Міністерством фінансів України фінансування потреб видання підручників тощо. Представлений графік не дає можливості провести його аналіз із метою можливого перенесення вказаних строків на більш ранній час для своєчасного забезпечення учасників освітнього процесу підручниками й посібниками та визначити об'єктивні (які можна скоригувати змінами до нормативно-правових документів) та суб'єктивні фактори, що заважають своєчасному виготовленню і доставці підручників і посібників.

Разом з тим, очевидно, що оголошення про проведення конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у 2022-2023 роках 30 вересня 2022 року є запізно, оскільки в травні МОН вже визначився з переліком назв підручників та посібників, в яких у 2023 році є потреба. Тим більше, що перенесення строків не потребує змін до нормативно-правових актів,

оскільки у Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 41 (далі – Порядок забезпечення підручниками і посібниками), зазначений крайній строк «не пізніше 30 вересня».

Також, укладання угод з видавництвами на видання підручників в кінці травня, які повинні бути у закладах середньої освіти до 1 вересня поточного року, теж здається запізнім.

Крім того, викликають занепокоєння строки видання підручників і посібників шрифтом Брайля. Оскільки його переклад і підготовка видавництва до друку, за словами відповідальних працівників МОН, потребує близько 3-х місяців після підготовки до друку підручника або посібника найбільшого тиражу звичайним шрифтом. Варто запропонувати шляхи прискорення такого процесу.

За умови аналізу повного масиву інформації очевидно можна зробити й інші висновки.

Аналізуючи Порядок забезпечення підручниками та посібниками здобувачів, в частині вибору закладами освіти з однієї назви підручників шляхом голосування, за результатами якого приймається рішення здійснювати друк підручників за державні кошти, можна висловити припущення, що кількість голосів (40 тисяч або більше голосів) для видання підручника за державний кошт видається замалою.

Якщо приблизний контингент учнів на рівні одного класу в Україні разом з учителями, а також учнями закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти можна визначити в межах близько 400 тис. осіб (статистичні дані відсутні), то чисто технічно можна прорахувати можливий вибір однієї назви підручника для друку за державні кошти – це близько 5-10 екземплярів різних авторських колективів. Крім того, підручники авторів, які набрали менше 40 тис. голосів, можуть друкуватися шляхом співфінансування держави і авторських колективів. Така процедура може впливати на якість освіти в бік її погіршення, оскільки педагоги, учні, аналізуючи велику кількість версій підручників, перевантажуються, губляться в деталях, і до фінішу в конкурсі можуть дійти не найкращі підручники (можна пригадати - «сода для лікування раку»). Також конкурсний відбір великої кількості авторських версій підручників триватиме довше, а друк підручників менших тиражів виходить дорожчим. За словами відповідальних працівників МОНу, у цьому році лише для 6-го класу пройшли конкурсний відбір для видання за державні кошти 116 назв підручників різних авторів, та 8 назв за співфінансуванням.

Доцільно обговорити збільшення необхідної кількості голосів за результатами вибору закладами освіти з однієї назви підручників для друку за державні кошти та внести відповідні зміни до Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і

педагогічних працівників. Також потребує коригування окремих строків у вищезазначеному Порядку.

Крім того, вочевидь «традиційне» в кінці березня затвердження Міністерством освіти і науки України паспорту бюджетної програми за КПКВК 2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти» також призводить до затримки усіх процесів виготовлення і доставки підручників. Аналізуючи дати затвердження бюджетних програм іншими центральними органами влади, можна зробити висновок, що в основному іншими міністерствами усі власні програми затверджуються не пізніше лютого. Таким чином можна констатувати факт, що затримка погодження і затвердження бюджетних програм МОН – це суб'єктивний фактор, який потрібно усунути.

Щодо питання формування резервного фонду підручників, МОН надало таку інформацію.

Відповідно до Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 41, ІМЗО формує резервний фонд підручників і посібників (крім електронних):

- для науково-методичних і виробничих потреб у кількості до 1500 примірників кожної назви українською мовою, від 10 до 500 примірників кожної назви мовами національних меншин, до 40% фактичної кількості примірників з кожної назви для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, до 500 примірників з кожної назви посібників серії «Шкільна бібліотека»;

- для задоволення освітніх потреб громадян України, які проживають або перебувають за кордоном, до 1000 примірників з української мови та літератури та до 300 примірників кожної назви з інших предметів;

- для забезпечення потреб здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, які вимушені змінити своє місце проживання (перебування) або перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) у період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) (кількість примірників кожної назви визначається як різниця між прогнозованою кількістю здобувачів повної загальної середньої освіти з урахуванням їх максимальної кількості за наступні п'ять років, фактичною кількістю педагогічних працівників та кількістю здобувачів повної загальної середньої освіти, педагогічних працівників, для яких здійснено вибір під час конкурсного відбору у відповідному навчальному році;

- для забезпечення освітніх послуг державною установою «Школа супергероїв» по 4 примірники з кожного навчального предмета.

Після проведення конкурсного відбору підручників і посібників та узагальнення потреби, визначається згідно із зазначеним Порядком кількість навчальної літератури, що закладається до резервного фонду МОН. Друк

підручників для поповнення резервного фонду відбувається одночасно з виданням усього накладу.

Навчальна література видається з резервного фонду за заявками закладів освіти або органів управління у сфері освіти. Оскільки коштів на доставку книг із резервного фонду в державному бюджеті не передбачено, заклади освіти змушені самостійно забирати підручники або за кошти місцевих бюджетів, або за спонсорські кошти. Наразі в умовах воєнного стану, коли знищено понад 200 закладів загальної середньої освіти разом з бібліотечними фондами підручників, до резервного фонду закладається збільшена кількість книг (4 відсотки загального накладу з кожного найменування) для потреб звільнених територій та 4 областей, де проходять бойові дії. Щоб здійснити доставку в регіони із резервного фонду, потрібно закласти кошти в державному бюджеті. З цією метою підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України (лист ІМЗО від 17.07.2023 № 21/08-1177), який наразі проходить візування в МОН.

Станом на 1 липня 2023 року у резервному фонді МОН зберігається **557 818 примірників** навчальної, художньої та довідникової літератури.

Усього підручників для 6 класу Нової української школи до резервного фонду МОН буде закладено у кількості **188 665 примірників**, у тому числі для **тимчасово окупованих територій**. Для їх доставляння до регіонів необхідна така сума: **188 665 примірників** x 127 грн (середня вартість 1 підручника) x **4,9%** = **1 174,1 тис. грн**.

На кінець 2023 року у резервному фонді МОН буде зберігатись понад 700 000 примірників.

Аналізуючи надану МОН інформацію, зазначаємо таке.

Представлений перелік навчальної, художньої та довідникової літератури, який на сьогодні зберігається в резервному фонді МОН, переважно складається із застарілих видань 15-20 річної давності.

Інформацією щодо резервних фондів у регіонах МОН не володіє: відсутня інформація щодо кількості підручників, наявності складських приміщень та вартості їх утримання.

Розрахунок доставлення підручників, що становить до 5 відсотків загальної вартості підручників, який передбачений Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації загальнодержавних заходів у сфері освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2020 р. № 131, очевидно вірний для перспективного планування. Однак те саме прослідковується у конкретних договорах про закупівлю послуг з доставки підручників, де закладається **вартість доставки 4,9% від вартості підручників, без прив'язки до обсягу вантажного перевезення і кількості точок доставки**.

Можна навести приклади, що базуються на відомостях з договорів на сайті «Прозоро», підписаних у липні 2023 року:

- підручник «Українська мова» для 6 класу з навчанням угорською мовою тиражем 1741 примірник (об'єм пакунка менше 3 м³)

доставляється з Чернівців в Ужгород за 28,3 тис. грн, **вартість доставки одного підручника 16,16 грн;**

- підручник «Зарубіжна література» для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Рудніцька Н. П., Ковальова Л. Л., Туряниця В. Г., Базильська Н. М., Гвоздікова О. В., Лебедь Д. О.) тиражем 330 782 примірників доставляється у 25 областей, діаспорі, в резерв. Загальна вартість доставки 1 894 752 грн. 37 коп., **вартість доставки одного підручника 5,73 грн.**

Пропонується з метою оптимального використання державних коштів у договорах про закупівлю послуг з доставки підручників надавати обґрунтовані розрахунки доставки.

Інформацією щодо наявного резерву підручників і навчальних посібників з попередніх років у розрізі областей МОН не володіє.

Щодо складського приміщення для зберігання резервного фонду підручників і навчальних посібників МОН повідомляє таке.

29 березня 2023 року було оголошено відкриті торги з особливостями за предметом закупівлі: за предметом закупівлі: зберігання резервного фонду навчальної літератури (код ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник»: 63120000-6 - Послуги зберігання та складування відповідно до Особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджених Постановою КМУ від 12 жовтня 2022 р. № 1178.

01 травня 2023 року переможцем відкритих торгів з особливостями було визначено АТ «ДАК «Укрвидавполіграфія».

09 травня 2023 року з АТ «ДАК «Укрвидавполіграфія» було укладено договір № 9/1-2023 про закупівлю послуг із зберігання резервного фонду навчальної літератури на суму 1066172,00 грн з ПДВ.

Щодо доставки та розміщення виданих підручників та навчальних посібників у прикордонних та прифронтових областях у 2023 році (Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська).

Повідомляється, що ІМЗО щорічно після затвердження паспорту бюджетної програми збирає уточнену інформацію щодо книжкових підприємств і відповідальних осіб за організацію доставки підручників у 2023 році. У цьому році надіслано лист ІМЗО від 16.03.2023 №21/08-366.

Департаменти освіти і науки Донецької (лист від 23.03.2023 № 548/0/161-23/01-23), Запорізької (лист від 20.03.2023 № 789/03.201), Луганської (лист від 22.03.2023 № 01/05/01-842), Херсонської (лист від 28.03.2023 № 02-12/417/0/23-323.05) державних адміністрацій повідомили про неможливість прийняти надруковані підручники та звернулись з проханням зберігати їх у резервному фонді до стабілізації ситуації в регіонах.

Інститут повторно звернувся до зазначених регіонів про уточнення інформації щодо можливості прийняти нові підручники і посібники, адреси книжкових баз та відповідальних осіб за організацію доставки. Три області, зокрема Донецька, Запорізька, Херсонська) погодилися прийняти підручники для 6 класу.

Стосовно залучення коштів міжнародної (донорської) фінансової допомоги для забезпечення фінансування потреб у підручниках у 2022/2023 роках, а також після 21.03.2023 року повідомляється, що МОН звернулося до деяких міжнародних організацій і благодійних фондів за допомогою в забезпеченні учасників освітнього процесу навчальною літературою. У 2022/2023 роках МОН залучено 138, 1 млн. грн. донорських коштів. Зокрема:

За сприяння Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) надруковано та доставлено підручник «Математика» для 5 класу закладів загальної середньої освіти загальним накладом 472 440 примірників (100 відсотків замовлення) на суму 53,6 млн. грн..

Також Радою Європи профінансовано друк підручників з української мови для 5 класу загальним накладом 503 324 примірники (100 відсотків замовлення) на суму 36,1 млн. грн.

Завдяки підтримці Проекту «Фінська підтримка реформ української школи» («Навчаємося разом») уряд Фінляндії виділив кошти у сумі 47,5 млн. грн., за які було надруковано підручники природничої освітньої галузі для 5 класу закладів загальної середньої освіти загальним накладом 361 357 примірників.

Видавництво МПП «Букрек» спільно з Польським Інститутом надрукувало та доставило підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Біленька-Свистович Л. О., Ярмолюк М. О.) «Польська мова (1-й рік навчання)» накладом 11 897 примірників (100 відсотків замовлення) на суму 883,5 тис. грн. За кошти донорів у 2023 році планується надрукувати:

- підручники для 6 класу («Географія»);
- підручники для осіб з особливими освітніми потребами збільшеним шрифтом для 6 класу.

Проведено перемовини щодо виділення коштів Європейським Союзом на друк підручників з української мови 426 257,00 прим та урядом Японії підтверджено кошти на друк української літератури 583 257, 00 прим., зарубіжної літератури 501 588, 00 прим для учнів 5 класу.

Наступні пропозиції щодо друку підручників для учнів 5 та 6 класу знаходяться на розгляді уряду Швеції серед них Англійська мова, 5 клас, тираж 576 177; Іноземна мова, 5 клас, тираж 192 464; Інформатика, 5 клас, тираж 513 103; Інформатика, 6 клас, тираж 518 568.

Представництво Європейського Союзу розглядає можливість друку підручників з мистецтва, 6 клас, тираж 500 108; технології, 6 клас, тираж 484 089.

На сайті МОН були оприлюднені проектні пропозиції для міжнародних донорів.

<https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini-pid-chas-vijni/nevidkladni-potrebi-osviti-i-nauki-ukrayini>

Щодо забезпечення та доступу для використання електронних підручників закладів загальної середньої освіти для національних меншин України надана така інформація.

В електронній бібліотеці ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>) розміщені електронні версії 1 224 підручників для 1 – 11 класів закладів загальної середньої освіти, що були видані за кошти державного бюджету.

Серед них електронні версії 403 підручників з мов та літератур корінних народів і національних меншин, а також підручників, перекладених мовами національних меншин. Ці електронні версії розміщені відповідно до класу навчання.

Щодо виготовлення навчальних матеріалів для пілотних шкіл НУШ (7 клас) та стану фінансового забезпечення пілотних класів НУШ за 2021 – 2023 рік (у розрізі по роках).

Закупівля засобів навчання та обладнання загального призначення для навчальних кабінетів НУШ здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 17 травня 2021 року № 476 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» у 2021 році»). У 2021 році місцевим бюджетам було виділено 1 млрд 421 млн 334,9 тис. грн субвенції на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа». З них, 35 млн. грн. було виділено на закупівлю комп'ютерного та мультимедійного обладнання, пристосувань для навчальних кабінетів, засобів навчання, зокрема навчально-методичної та навчальної літератури, зошитів з друкованою основою, у тому числі їх електронних версій та з аудіосупроводом, для закладів загальної середньої освіти, що є учасниками всеукраїнського інноваційного освітнього проекту за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

За даними департаментів освіти і науки обласних, Київської міської державної адміністрацій закупівлі відбувалися за кошти субвенції на суму 32 629 188, 21 грн., а також за рахунок різних джерел фінансування.

Для забезпечення 5-х класів 135 пілотних закладів придбано за кошти субвенції з державного бюджету друкованих засобів навчання з їх електронними версіями та аудіосупроводом 6 897 од./компл./наб. Серед них зошитів із друкованою основою 1 092 од., навчально-методичної та навчальної літератури – 5 630 од./наб.компл.

2022 рік

Коштів субвенції з державного бюджету на друковані засоби (навчально-методичної та навчальної літератури, зошитів з друкованою

основою) для пілотних закладів та навчання вчителів не виділено. Електронні версії підручників розміщено у вільному доступі (в повному обсязі) на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Навчально-методичне забезпечення пілотних закладів здійснювалось за рахунок різних джерел фінансування.

2023 рік

Найгостріша проблема залишається із пілотним проектом НУШ у 7 класі.

Станом на 17.07.2023 року:

- отримали гриф МОН 27 модельних навчальних програм;
- підготовлено проект наказу Міністерства освіти і науки України у якому подано перелік 19 модельних навчальних програм для отримання грифу МОН;
- розглядається на експертній комісії МОН ще близько 20 модельних навчальних програм;
- видавництвами (Генеза, Оріон, Грамота, Ранок, Методика Паблішинг, Підручники і посібники, Абетка) сформовано 47 авторських колективів, які працюють над створенням навчальних посібників та робочих зошитів з усіх навчальних предметів ЗЗСО.

За цією програмою зараз навчаються 7758 учнів, на жаль, грошей на друк підручників та навчальних посібників для них немає. Необхідно приблизно 44 млн. грн.

Водночас МОН не надало інформацію щодо вжитих заходів для вирішення фінансового забезпечення НУШ у вищезазначеному обсязі.

Стосовно відкриття поточного рахунку для задоволення потреб освіти і науки в рамках UNITED24 інформуємо, що відповідно до пункту 42 постанови Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року № 472 «Деякі питання використання коштів, що надходять на офіційні рахунки для пожертв на підтримку України» (зі змінами) 06 червня 2022 року для Міністерства освіти і науки України в Національному банку України було відкрито поточний рахунок для надходження коштів у національній та іноземній валюті від фізичних та юридичних осіб, резидентів і нерезидентів як благодійна пожертва, гуманітарна допомога, гранти та дарунки для задоволення потреб освіти і науки (далі – рахунок).

Порядок використання коштів з рахунка для задоволення потреб освіти і науки затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2022 р. № 1256 «Деякі питання використання коштів з рахунка для задоволення потреб освіти і науки».

Станом на 31.12.2022 р. залишок коштів на рахунку становив 49,4 тис. грн, які не були розподілені.

З метою приведення у відповідність нормативно-правових актів до Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України від 11 квітня 2023 року № 3035-IX» та з метою удосконалення роботи комісії з розподілу коштів для задоволення потреб освіти і науки, утвореною МОН,

Міністерством розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 472 та 8 листопада 2022 р. № 1256», який на сьогодні знаходиться на розгляді в Секретаріаті Кабінету Міністрів України.

Надходження коштів на рахунок МОН (United 24) в 2023 році становлять 49 641,2 тис. грн. Кошти із зазначеного рахунку не використовувались. Повідомлення про відкриття рахунку додається.

Підсумовуючи інформацію про відкриття поточного рахунку для задоволення потреб освіти і науки в рамках UNITED24, про який інформував Національний банк України листом №55-0007/39128 від 06.06.2022 р., припускаємо, що затримка із використанням коштів з цього рахунку сталася через відсутність нормативно-правової бази. Виникає питання щодо вчасної підготовки відповідних змін до нормативно-правових документів, зокрема, підготовка проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 472 та 8 листопада 2022 р. № 1256».

Враховуючи вищевикладене, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **вирішив:**

1. Інформацію Міністерства освіти і науки України про стан забезпечення підручниками та навчальними посібниками системи загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році взяти до відома.

2. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України:

2.1. До 9 серпня 2023 року надати Комітету з питань освіти, науки та інновацій в повному обсязі запитувану інформацію, зазначену в Рішенні від 12 липня 2023 року (протокол № 124), зокрема, покрокову встановлену процедуру за формою, що додається, із зазначенням чітких термінів виконання підготовки (розрахунку потреби, виділення коштів тощо), видання, формування резервного фонду та доставки підручників і посібників, а також наявність резервного фонду (по найменуванням) підручників і посібників по областях із зазначенням їх місць зберігання.

2.2. До 9 серпня 2023 року:

- доповнити зведені таблиці щодо стану забезпечення підручниками та посібниками по кожному найменуванню за 2022 рік та 2023 рік відповідно інформацією стосовно загального обсягу та розподілу резервного фонду, а також надати інформацію про надходження коштів на спецрахунок від здачі списаної літератури з резервного фонду на макулатуру за останні 3 роки;

- надати вмотивоване пояснення щодо причин зберігання в резервному фонді застарілих видань;

- надати в табличному варіанті інформацію щодо доставлення підручників і посібників у 2023 році, а саме: назву видавництва, з якими укладені чи плануються до підписання угоди щодо доставки, перелік найменувань підручників і посібників з їх тиражем, місця доставки, загальна

вартість доставки і розрахована середня вартість доставки одного екземпляра.

2.3. Активізувати роботу в напрямку створення електронних підручників.

2.5. Надати пояснення причин відсутності електронного реєстру резервних фондів (центрального і регіональних) та здійснити заходи щодо створення електронного реєстру (Dashboard) резервних фондів.

2.7. До 25 серпня 2023 року представити Комітету пропозиції щодо:

- оптимізації процесу створення, видання та доставки підручників і посібників з метою забезпечення ними заклади освіти до початку навчального року, зокрема, розглянути можливість визначення переліку назв підручників та посібників, у яких буде потреба, не лише на наступний рік, а й на кілька років наперед для уможливлення збільшення строку для їх написання потенційними авторами/упорядниками, а також:

- перегляду процедури відбору підручників і посібників для друку за державний кошт з метою її вдосконалення;

- удосконалення роботи конкурсних комісій щодо роботи зі змістом підручників;

- оптимізації витрат бюджетних коштів під час розрахунку тиражу, конкурсного відбору, виготовлення і доставки підручників та посібників;

- можливості поєднання для використання друкованих і електронних підручників та впливу такого поєднання на потребу в друкованих примірниках, враховуючи зарубіжний досвід європейських країн;

- можливості розділення функцій між структурними підрозділами Міністерства освіти і науки України та Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» щодо логістики, закупівлі, експертизи та інших процедур, що стосуються забезпечення закладів загальної середньої освіти підручниками і посібниками.

3. Звернутися до Державної казначейської служби України із запитом щодо причин затримки платежів відповідно до платіжних доручень на авансування видання підручників виконавцям державного замовлення, направлених Інститутом модернізації змісту освіти 24-25 травня 2023 року.

4. Розглянути повторно 6 вересня 2023 року на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій у порядку контролю питання щодо стану забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році.

5. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Заступника Голови Комітету Колебошина С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК

Додаток до Рішення Комітету
від 26 липня 2023 року
(протокол № 125)

**Алгоритм
забезпечення підручниками і посібниками
закладів загальної середньої освіти на плановий рік**

№ з/п	Етап	Зміст роботи та результат	Період	Підстава згідно нормативно-правового акту